

Mats Parner

Sexuella övergrepp som vapen i krigets Ukraina

Varken i dagens Putin-Ryssland eller i 1940-talets sovjetstat har (hade) begreppet Hitler-nazism någon egentlig plats. Det heter, och hette nästan alltid, att Röda Armén i andra världskriget – eller i det stora fosterländska kriget ... – bekämpade ”den tyska fascismen”.

Den här omständigheten är anmärkningsvärd, eftersom man i det nutida Moskva använder tillvitelsen ”nazism” lika frekvent som frikostigt. Tex har den ukrainska regeringen betecknats som en knarkande nazistjunta. Dessutom hävdade man officiellt att det storskaliga angreppet på Ukraina den 24 februari 2022 syftade till att avnazifiera landet. Det faktum att Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj är jude med Förintelseöverlevare i släkten och i så måtto föga nassetillvänd brydde man sig inte om.

Här bränns det. Ty i Kremels föreställningar om nazismen lyser Förintelsen – morderna på ca sex miljoner judar – helt med sin frånvaro.

I västvärlden uppfattar ju de allra flesta av oss med given automatik Förintelsen som intimt förbunden med nazismen, så alltså icke i Putins Ryssland. Där är det enorma lidandet under världskriget exklusivt förbehållet och reserverat för de egna. Sant är att 25–27 miljoner Sovjetmedborgare förlorade sina liv 1941–1945, medan de övriga segermakternas (Storbritanniens, Frankrikes, USA:s) totala krigsförluster begränsades till 1,4 miljoner. Men av detta följer naturligtvis inte att Förintelsen kan bortopereras och avlägsnas ur historien.

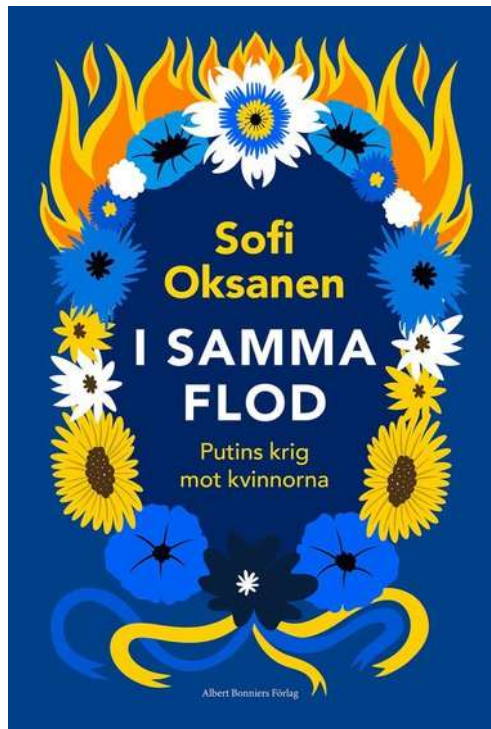
En konsekvens av de självcentrerade och självförhärligande dragen i ryskt tänkande – synen på Moder Ryssland som annorlunda och exceptionell – är att nazism för männen i Kreml helt enkelt har kommit att bli synonymt med fiende eller ickerysktalande. Från den utgångspunkten fylls tillvarons nazikvoter onekligen mycket raskt. Ulf Kristersson, Magdalena Andersson, ledamöterna i FN:s Generalförsamling (med blott få undantag), Nato, EU, Ukrainas stridande förband och nästan alla som läser denna artikel är nazister eller åtminstone potentiella nazister.

Ännu en rysk och sovjetisk specialitet är det planmässiga och systematiska sätt på vilket man låter och har låtit sexuella kränkningar vara självskrivna element i krigföringen. Det är ingen hemlighet att Röda Armén gjorde sig skyldig till massivt sexuellt våld i andra världskriget. I de båda Tjetjenien-krigen och i Syrien har mönstret varit i princip detsamma. Även på Krim och i de ’folkdemokratier’ som i strid med den internationella rätten installerades i östra Ukraina år 2014 har ryska soldater regelbundet våldfört sig sexuellt på lokalbefolkningen.

I Sofi Oksanens studie *I samma flod: Putins krig mot kvinnorna* (Bonniers 2023) återges följande smått makabra passage:

”Våren 2022 ringde den 27-årige ryske armésoldaten Roman Bykovski till sin fru Olga Bukovskaja från fronten. Av det avlyssnade samtalet framgår att hustru Olga gav maken tillåtelse att våldta ukrainska kvinnor så länge han använde kondom.”

Oksanen växte upp i Jvääskylä med en estnisk mor och en finsk far och hade själv en ’gammalmoster’, som våldtogs i början av den andra sovjetiska ockupationen av Estland. Denna traumatiska upplevelse gjorde henne stum. Under sina fortsatta dagar yttrade gammalmostern aldrig någonting annat än den entoniga frasen ”jah ära!” – låt bli! –, gifte sig inte, fick inga barn, gick aldrig ut för att träffa någon och teg om det inträffade. På välkänt maner skuldbelade hon sig själv.

I dagens Ukraina tiger man inte. Efter illdåden i Butja i krigets inledning dokumenterar man i stället, så långt möjligt, ockupanternas sexuella våldshandlingar. Förhoppningen är givetvis att attentatsmännen ska ställas till svars i framtida rättsprocesser. Det sexuella våldet är en fullt medveten rysk strategi. Det som hände i Butja tillåter ingen annan slutsats.¹

De folkliga protest- och upprorsvågorna på Majdan i Kiev vintern 2013–14 kallas ofta ”Självrespektens eller Värdighetens revolution”. Vi glömmar lätt att det även var en revolution för jämställdhet. Antalet yngre kvinnor i maktposition är numera betydande i Ukraina. Ett uttryck för detta är att landets armé i dag har omkring 5000 kvinnliga officerare – och att det finns såväl generaler och brigadgeneraler som jaktplanspiloter bland de 60 500 kvinnorna i den ukrainska försvarsmakten.

Utvecklingen i Ryssland är den motsatta. År 2017 blev våld i nära relationer i princip legaliserat genom att mer auktoritära lagar stiftades och snart började tillämpas. Patriarken Kirill (som i likhet med Putin har rötter i underrättelsebranschen) förklarade att kriminaliseringen av våld i hemmet är ett utländskt påfund och att de nya lagarna behövs för att skydda det ryska folket mot icke-önskvärd påverkan ifrån väst. Ordföranden i dumans (skenparlamentets) familjeutskott, Jelena Mizulina, ansåg det befängt att man i västvärlden kan straffas för att ”sopa till” någon.

I mer än två årtionden har man i Ryssland gradvis odlat fram och skapat vad Oksanen kallar en ”homo putinicus”. För sådana varelser är det helt okej att äkta hälften sopar till och våldtar ukrainska kvinnor, så länge han beväpnar sig med kondom.

Västeuropeiska kolonialmakter som Portugal, Spanien, Frankrike, Holland, Belgien och Storbritannien seglade vida kring på oceanerna och skaffade sig lukrativa besittningar på 15- och 1600-talen i Afrika, Asien, Latinamerika och Australien. Ryssarna valde i stället landvägen men har, av svårbegripliga skäl, sällan eller aldrig uppfattats som koloniserare.

¹ Se även: [Ryska trupper utför systematiska gruppvåldtäkter i Ukraina – psykolog som hjälper närmare hundra offer vittnar om händelserna](#) (Svenska Yle 5/6 2022), [Det sexuella våldet följer kvinnorna från Butja till Bagarmossen](#) (DN 8/9 2024) och [Darja blev utsatt för sexuella övergrepp av rysk soldat: ”Vill att världen ska veta”](#) (Svt 10/9 2024)

Emellertid är det precis vad man är. Under årens lopp har Ryssland steg för steg koloniserat hela Sibirien, småningom även Krimregionen (1783), Armenien, Moldavien, Abchazien, Baltikum, Finland (1809) o s v. Ukraina införlivades med tsarernas rike år 1654 och kan betraktas som den ryska imperialismens startfålla. Alltsedan den rivstarten har imperialistiskt tankegods varit en självklar konstant i detta lögnens kejsardöme.

Vi bör lära oss att se Ryssland som den skurkstat man faktiskt är.

Lästips

Mats Parner: [Det vi ser i Ryssland är totalitarism av ny typ; Putins Ryssland och Stalins Sovjetunionen](#) ; [En lysande berättelse om rysk imperialism och ukrainskt motstånd](#) och [Hela Europas framtid avgörs i Ukraina](#).

Anaïs Condomines, Alexandre Horn: [Massakern i Butja. Några saker som talar emot rysk propaganda](#) (mars 2022)

Fler recensioner av Oksanens bok:

[Vänstern måste se de ryska koloniala brotten](#) (*Aftonbladet*)

[Fokus på imperialism överskuggar analys av sexuellt våld](#) (*Dagens Arena*)

[Sofi Oksanen skriver ruskigt klagörande om Putins våld](#) (*DN*)

[Ryssland har alltid dominerat Östeuropa](#) (*Expressen*)

[Recension: "I samma flod" av Sofi Oksanen](#) (*GöteborgsPosten*)